

Zašto baš ovako?

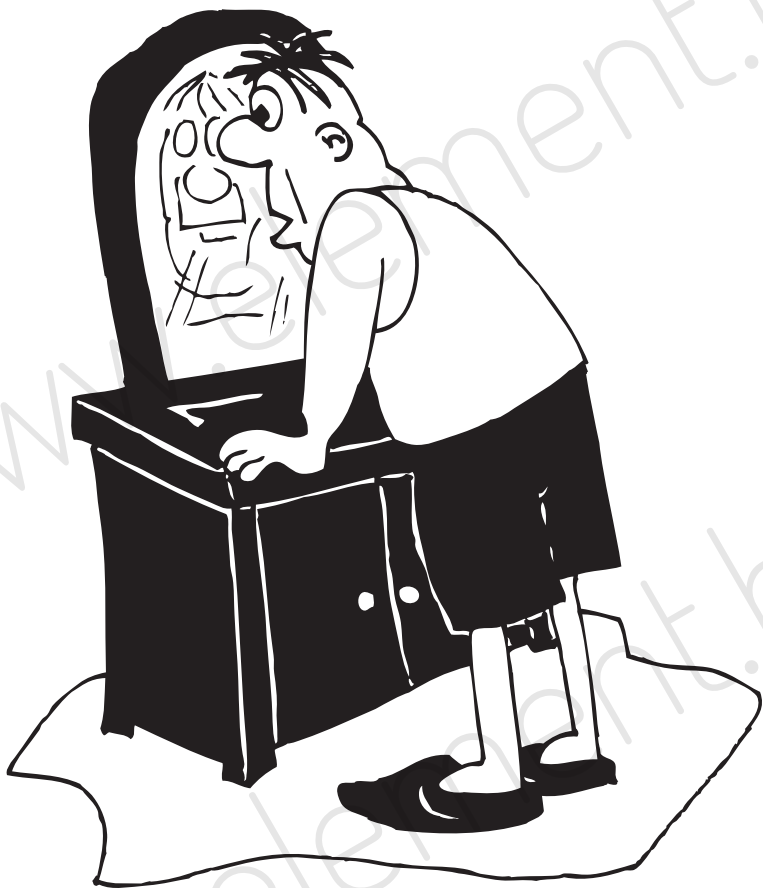
Možda će se neki čitatelj pitati zašto se u priručniku naziva "Kako pomoći djetetu da postane samostalno i odgovorno?", toliko bavimo slobodom i odgovornošću odraslih osoba.

To činimo kako bismo ukazali na važnost osvještavanja vlastitog ponašanja svih odraslih osoba koje se bave djecom. Jer, na djecu utječemo ne samo onim što znamo i namjeravamo za njih ili (s) njima učiniti, nego (barem jednako toliko) i onim kakvi smo sami po sebi. Kroz druženje s kvalitetnom odraslom osobom, koja ga čak i nema namjeru odgajati, dijete već mnogo dobiva. Često i više nego kroz druženje s odraslom osobom koja ga namjerava odgajati, a sama nije dobro "posložena", na svojoj odrasloj razini.

Neslobodna i neodgovorna odrasla osoba, teško će naučiti dijete kako da ono to postane. Možda bi bilo dobro da svatko od nas, tko se na ovaj ili onaj način bavi djecom, najprije stane pred ogledalo, pogleda duboko unutra i prisjeti se poznatih stihova¹:

1 Michael Jackson, *Man in the Mirror*, 1988.

*I'm Starting With The
Man In The Mirror
I'm Asking Him To
Change His Way
And No Message Could Have
Been Any Clearer
If You Wanna Make The World
A Better Place
Take A Look At
Yourself, And Then Make A Change.*

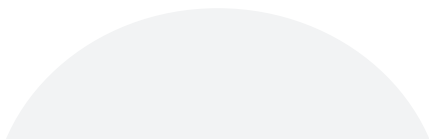

*"Cccc... izgleda da se ovo ogledalo
pokvarilo?!"*

www.element.hr

www.element.hr

1.

Djeca su pametna na različite načine

Da djeca mogu biti *pametna* na različite načine, vjerojatno je uočio svaki roditelj koji ima više od jednog djeteta. No, to je uočio te opisao i poznati američki razvojni psiholog Howard Gardner². Njegova “teorija višestrukih inteligencija”, uči nas kako svaki čovjek (bio on mali ili veliki) ima više različitih inteligencija. To jest, može na različite načine biti *pametna*.

Gardner je najprije nabrojao sedam vrsta inteligencija, ali se kasnije predomislio pa je svojem popisu dodao još dvije, i tako ih nabrojao i opisao ukupno devet. Prosječni pojedinci, poput većine nas, mogu se služiti svim vrstama inteligencija i u različitim ih situacijama najčešće koriste u kombinaciji jednu s drugom.

U povoljnim uvjetima, svaka od inteligencija može se razvijati, no zbog genetskih razlika, različitih iskustava i nekih drugih razloga, samo će se određeni tip (ili tipovi) inteligencije kod pojedinca razviti kao njegova *dominantna*

2 Gardner, 2005.

inteligencija, dok će se drugi razviti umjereno ili neznatno. Tako se ljudi međusobno razlikuju prema određenom *profilu inteligencije* (kojeg ćemo mi u ovdje nazivati određenom *vrstom pameti*). Dakle, riječ je o jedinstvenoj kombinaciji određenih vrsta *pameti*, svojstvenih određenom čovjeku.

Iako svi imamo sve *pameti*, ne postoje dvije osobe, čak ni jednojajčani blizanci, s istim omjerom *pameti*. *Jače* i *slabije pameti* svakog čovjeka predstavljaju i njegove jedinstvene kvalitete i slabosti, koje mogu pomoći u objašnjavanju individualnih razlika među ljudima (naravno, ljudi se razlikuju i po mnogim drugim značajkama).

Iako svatko ima svih devet *pameti* (jače ili slabije razvijenih), pojedinci su uspješniji u rješavanju onih problema u kojima se mogu oslanjati na *pamet* (ili *pameti*) koja im je jače razvijena od drugih.

S obzirom na kombinaciju i stupanj razvijenosti svojih *pameti*, ljudi istim problemima pristupaju na različite načine, preuzimaju različite životne uloge, odabiru različita zanimanja i slično.

Netko će, izgubi li se u nepoznatom kvartu, potražiti izlaz na planu grada, drugi će otvoriti prozor automobila i pitati prvog prolaznika za savjet a treći upasti u stanje kontemplacije i šutke promišljati o smislu putovanja uopće.

Jedna gospođa, čije ime nećemo navoditi radi zaštite privatnosti, ima toliko problema sa snalaženjem u prostoru da ponekad uopće ne uspije pronaći lokaciju na kojoj treba održati seminar, nego se nakon bezuspješnog kruženja gradom i okolicom vrati kući. U jednoj od takvih situacija, spomenuta je gospođa vlastitom sinu dala ovakav savjet:

“Sine, ako nakon 60 km vožnje još uvijek nisi pronašao svoje radno mjesto, a zaposlen si u istom gradu u kojem i stanuješ, tad se vrati kući dok se još znaš vratiti!”.

Devet *pameti*, kako ih je podijelio Gardner, mogu se grupirati u jednu od tri osnovne cjeline:

5. Jednu cjelinu čine *pameti* koje se bave materijalnim stvarima (prostorna, tjelesna i prirodoslovna),
 6. Drugu cjelinu čine one koje se temelje na simbolima (lingvistička, glazbena i logičko-matematička), a
 7. Treću čine *pameti* čiji su predmet interesa ljudi, te se nazivaju osobnim *pametima* (tiče se sebe samog ili odnosa s drugima).
- Deveta bi bila egzistencijalna *pamet*, za koju sam Gardner tvrdi da zapravo i ne predstavlja zasebnu *pamet*, nego je utkana u druge.

● TABELA 1.

Različite vrste pameti - višestruke inteligencije³

PAMET (inteligencija)	Značajke i/ili područja primjene
Pamet za jezik (jezična ili verbalno-lingvistička inteligencija)	<ul style="list-style-type: none"> • Korištenje izgovorenog i pisanog jezika u razne svrhe • Vještine govorenja, pisanja, slušanja, učenja stranih jezika, bogatstvo rječnika • Izražajnost govora • Vješto postavljanje pitanja i traženje odgovora • Sposobnosti uvjeravanja sugovornika • Uspješno sudjelovanje u raspravama • Sklonost poeziji i prozi • Bitna za zanimanja poput pisaca, pjesnika, govornika, novinara i slično
Pamet za matematiku (logičko-matematička inteligencija)	<ul style="list-style-type: none"> • Korištenje brojeva i logičkog mišljenja • Uočavanje logičke strukture i odnosa • Pronalaženje uzročno-posljedičnih veza • Sposobnost klasificiranja, kategoriziranja, zaključivanja, generaliziranja i logičkog zaključivanja

3 Ovih osam inteligencija opisao je Howard Gardner, 2005.

	<ul style="list-style-type: none"> • Bitna za znanstvenike, matematičare, statističare, računovođe i druge .
Pamet za glazbu (glazbena inteligencija)	<ul style="list-style-type: none"> • Osjećaj za glazbu • Razumijevanje i mogućnost prenošenja emocija koje proizlaze iz glazbe • Osjetljivost je za ritam, dinamiku, melodiju, te boju glasa i instrumenata • Sposobnost percepcije i produkcije glazbe • Intuitivno razumjevanje glazbe (npr. sviranje instrumenta "po sluhu") • Skladanje ili izvođenje glazbe • Karakteristična za skladatelje, izvođače glazbenih djela i "obične" ljubitelje glazbe
Pamet za prostor (prostorna inteligencija)	<ul style="list-style-type: none"> • Točno opažanje prostora i sposobnost snalaženja u njemu • Snalaženje u širem prostoru (npr. u prometu, arhitekturi i sl.) • Snalaženje na ograničenom prostoru (npr. igra šaha, interpretiranje karti, kiparstvo, slikarstvo i slično)

	<ul style="list-style-type: none"> • Osjetljivost za boje, linije, oblike i prostorne odnose • Posebno važna dizajnerima interijera, arhitektima i umjetnicima, ali i lovcima, turističkim vodičima i sl.
<p>Pamet za kretanje (tjelesno-kinestetička inteligencija)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uključuje osjećaj ravnoteže, okulo-motornu koordinaciju • Skladnost pokreta i služenje cijelim tijelom u izražavanju misli i osjećaja • Korištenje vlastitog tijela u izražavanju ideja i osjećaja (umjetnici, pantomimičari, atletičari i plesači) • Sposobnost rješavanja problema ili kreiranja proizvoda (izradi predmeta ili umjetnina) • Vješto rukovanje objektima (cijelim tijelom ili dijelovima tijela, poput ruke ili usta) • Posebno ju koriste kipari, mehaničari ili kirurzi • Ponekad naziva i tehničkom inteligencijom
<p>Pamet za prirodoslovje (prirodoslovna inteligencija)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Osjećaj suglasja sa svijetom prirode • Smisao za život na otvorenom • Osjetljivost za prepoznavanje i razlikovanje biljaka, životinja, vrsta oblaka, stijena, plimnih konfiguracija i slično

	<ul style="list-style-type: none"> • Sposobnost uspoređivanja i razlikovanja stvari u prirodi (npr. jestiva-nejestiva biljka, otrovni-neotrovni gušteri) • Važna u aktivnostima pripremanja hrane, konstrukcije prebivališta, zaštite okoliša, iskopavanja rudača i slično. • Posebno važna je u zanimanjima poput biologa, prirodoslovaca, aktivista za prava životinja i ali i svim ljubiteljima prirode
<p>Pamet za samog sebe (intrapersonalna inteligencija)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Spoznavanje sebe i mogućnost djelovanja u skladu s tim • Razumijevanje vlastitih nada, ciljeva, nastojanja, emocija, ideja i uvjerenja • Donošenja objektivnih odluka u svom životu • Razlikovanje vlastitih jakih i slabih strana te njihovog korištenja u postizanju osobnih ciljeva • Povezano je i sa samopoštovanjem i samodisciplinom • Djeluje na motivaciju, planiranje i usmjerenje vlastitog ponašanja i života • Dobro poznavanje samog sebe vrijedno je barem 15 - 25 jedinica ukupnog kvocijenta inteligencije.

**Pamet za druge
(interpersonalna
tj. socijalna
inteligencija)**

- Sposobnost prepoznavanja raspoloženja, osjećaja i potreba drugih ljudi
- Blisko je povezana s emocionalnom inteligencijom
- Osjetljivost za motivaciju i namjere drugih ljudi
- Izgrađivanje veza, uspostavljanje suradnju i timskog rada
- Osjetljivost za verbalne i neverbalne poruke drugih
- Traženje, slušanje i razmatranje mišljenje drugih ljudi i uvažavanje istog pri donošenju odluka.

**Pamet za važna
životna pitanja
(egzistencijalna
inteligencija)**

- Sposobnost postavljanja najvažnijih pitanja i razmišljanja o životu i njegovu smislu
- Postavljanje pitanja koja se tiču egzistencije poput: Tko smo? Zašto smo tu? Što će nam se dogoditi? i slična
- Ne predstavlja samostalnu, zasebnu inteligenciju nego se računa kao ½.

Ono što je svim vrstama *pameti* zajedničko, prema riječima psihologa Thomasa Armstronga⁴, jest:

- Svaka osoba posjeduje sve vrste *pameti* – neke su joj visoko razvijene, druge prosječno a treće slabije.

⁴ Armstrong, 2006.